

lepoznanske reči, in v njih vrednikove: Od kod ime koledar ali kolendar. Od kod ime Pratika. Besedica o imenih mescov. Pojasnjenje o prvi pesmi Koseskega (Potožba) in o poslednji pesmi Prešernovi (Parizina). — Tudi to leto je zagledal beli dan „Živino-zdravništva“ IV. del, spisal dr. Simon Strupi: Nauk spoznanja in ozdravljanja vunajnih in notrajnih bolezin kónj, govéd, ovác, koz, prešičev in psov. V Ljubljani 1852. 8°. str. 366. Natisnil J. Blaznik. — Temu nauku je pridjan tudi nauk ozdravljanja navadniših bolezin domače perutnine, in je priložen obris unanjih konjskih bolezin na podobi. Jezik, v katerim je delo spisano, je lahko umeven, kakor je v podučnih bukvah potreben, pravi dr. J. Bleiweis (str. 352), kateri se je nato lotil V. dela.

V domorodnih razpravah in jezikoslovnih je jako pomenljivo, kar je povedalo vredništvo (str. 43. 44), o „Zorinim življenjopisji in o stranki luniniga jezika“; k XIX bukvam o „Iliadi Homerovi“ v obče in posebej po prestavi Koseskega (l. 69); o povestnici domači in o besedi Ljubljana in Laibach (l. 94) naznanovaje 2. zvezek dr. Klunovega „Archiv“-a; o „Vertovca občni povestnici, poslednjem slavnem delu nepozabljivega rodoljuba, kterega vsa pisateljska delavnost je bila le Novicam posvečena, ktere tedaj sveto dolžnost spolniti hočejo, ako z njegovo povestnico ravno tako storé, kakor je rajni sam z vinorejo, kemijo, zvezdoslovjem in s sporočilam vinorejcam storil (l. 97)“. — Nektere druge prepire na pr. „o posekani smreki in o zamaknjeni na gori“; o „krompirjevi bolezni“ je krepko obdelal (l. 67) ob kratkem na pr.: „Vsi pametni ljudje po celim svetu razlagajo bolezni, naj bojo bolezni ljudi, žival ali rastlin, po natornih razmerah, in si prizadevajo jih ozdravljati z natornimi pripomočki, ker jim je dobrotljivi Stvarnik nebés in zemlje za to um dal, da sledijo po skrivnostih nature in si prizadevajo zvediti vzroke in lastnosti bolezni in pripomočke zoper njih, ne pa da bi obupni roke križem deržali po veri Mahomedanski, ali pa da bi revni in pregrešni prah — človek poln zmot in slabost se prederznil tako vèsti, kakor da bi on vedel namene neskončno modriga Gospoda nebés in zemlje in razlagal, kakor ravno se njemu poljubi, danes tako, jutro tako! — Toliko za zdaj na neko neslano pismo, ki smo iz Dolenskiga J. P. prejeli. Če bo treba, bomo več o „gnjilin“ govorili in tudi od neke „Polke“ še kaj povedali. Est modus in rebus — — —! Mnogo vrednosti in zanimivosti dajal je Novicam „Slovanski popotnik“, spisoval Fr. Cegnar, „Novičar“ iz slovan-skih in mnogih krajev, pa „Oglasnik“, proti odločenemu plačilu odpert vsacemu, ki hoče kakošno reč po svetu oznaniti. — Kmečkemu dopisniku povedalo je tudi vredništvo: „Novice ne delajo o pisavcih nobenega razločka, da je le spis njih namenu primeren, marveč jih živo veselí, ako kmetje ne berejo samo, temuč da pišejo tudi, da tako počasi postopamo naprej in se tudi slovensko ljudstvo pridružuje drugim omikanim narodom na svetu (str. 416)“.

Názorni nauk v ljudskej šoli.

(Piše **Ivan Tomšić**.)

(Dalje.)

1. Človeško telo po vnanjej podobi.

d. Nogi.

Stegno, gorenji in spodnji del stegna, stopalo. — Koleno, gole-nica, meča, gleženj, petníca, podplati, prsti s sklepi in nohti — kakšni so in čimú so.

Užé poprej ste slišali, da je noga gfbična. Daj, poskusi, Tonče, na koliko krajih nogo lahko upogneš. (Na dveh krajih.) Res je, nogo na dveh krajih lahko upognemo.

Ondú, kjer nogo zgibujemo, ondú so členi. Na nogi imamo tedaj dva člena. (Učitelj nariše na šolsko tablo spredaj stojčo podobo, ki kaže ravno nogo.) Ta naopična črta vam kaže ravno nogo. A rekli smo, da ima noga dva člena; tudi ta dva vam hočem zaznamovati na tej črti. (Učitelj naredí dve povprečni črtici.) Kakor vidite, je zdaj razdeljena naopična črta na tri dele.

Ta črta, rekli smo, da nam predstavlja nogo; noga mora tedaj imeti tudi tri dele. Tonče, upogni svojo nogo! Ali vidiš, zdaj tvoja noga ne kaže več ravne črte, nego tako-le prelomljeno (učitelj nariše na tablo). Gorenji del do prvega člena ali zgibka imenuje se stegno; naslednji del med obema členoma se imenuje golenica, a spodnji del to je prav za prav noga ali stopalo.

Rekli bodemo: Noga ima stegno, golenico in stopalo. — Déli noge so i. t. d. — Stegno je največji, stopalo najmanjši del človeške noge.

Otroci izgovarjajo: Stopalo je manjše kakor golenica. Golenica je manjša kakor stegno. Stopalo je manjše kakor stegno. — Stegno je večje kakor golenica. Golenica je večja kakor stopalo. Stegno je večje kakor stopalo.

Člen ali sklep med stegnom in golenico imenujemo koleno. Spredaj v kolenu imamo okroglo šipasto kost, ki se sim in tja lahko premakne, ako nogo ravno držimo. Ta kost se imenuje šipica ali jabolko na kolenu.

Golenica. To debelo meso tukaj izpod kolena zadej na golenici imenuje se meča. (Učitelj pokaže.) Rekli bodemo: 1) Na golenici je meča. (Otroci izgovoré.)

Te majhene, okrogle kosti, ki so spodaj na obeh stranéh golenice, imenujejo se gležnji. Recite: 2) Na nogah imamo gležnje. (Otroci izrekó.)

Stopalo (noga). Ta del tukaj na našej nogi (stopalu), ki stoji od zadaj, imenuje se petnica ali pëta. Recite: 1) Na nogi imamo pëto. (Otroci izgovoré.)

Vi imate črevlje na nogah. Spodnji del pri črevljih imenujemo podplate. Ravno takó imenujemo tudi spodnji del naše noge ali stopala. Recite: 2) Na nogah imamo podplate. (Otroci izgovoré.)

Spredaj na nogi imamo pet prstov, ki pa niso jednake velikosti. Jeden prst je večji kakor vsi drugi, to je véliki prst. Na nasprotnej vnanjej strani je najmanjši prst. Prsti imajo po več členov. Rekli bodemo: 3) Na vsakej nogi imamo po pet prstov. (Otroci izgovoré.)

Zgoraj na vsakem prstu je noht. Recite: 4) Vsak prst ima noht. (Otroci ponové stavke od 1 — 4.)

Zveza. Nohti se držé prstov, prsti se držé noge, noga se drži golenice, golenica se drži stegna, stegno se drži trupa.

Ravno to naopačno: Trupa se drži stegno, stegna se drži golenica, golenice se drži noga (stopalo), noge se držé prsti, prstov se držé nohti.

Primerjanje in razločevanje.

Roka in noga.

a) V čem ste si podobni.

1. Obé ste dela telesa.
2. Obé se držite trupa.
3. Obé imate tri glavne dele.
4. Obé imate isto število prstov.
5. Obé imate isto število nohtov.

b) V čem ste si različni.

1. Roki ste priraščeni trupu od zgoraj, nogi od spodaj.
2. Nogi ste večji nego roki.

3) Prsti na rokah so daljši nego li prsti na nogah.

4) Roki rabimo pri delu, a nogi, kadar želimo z jednega kraja na drugi, to je pri hoji.

Ponovilo: Koliko nog imamo? Dve; desno in levo. — Janko, povédi mi dele tvoje noge! Stegno, golenica in stopalo. — Kaj vidimo na vsakej nogi? Prste, pëto in podplat. — Po koliko prstov imaš na vsakej nogi? — Kje se pregiblje noga? — Kje se pregibljejo prsti? — Kje je koleno? — Kje so gležnji? — Čimu ima človek nogi? Da more hoditi, teči, skakati, plesati, plavati, jézditi in plezati.

Pripovedka. (Zdravje največje blago.) Nek ubog popotnik pride truden in spehan do neke gostilnice. Ukaže si prinesiti kos črnega kruha in kozarec piva (ola.) — Kmalu za njim se pripelje bogat gospod v zalej kočiji ter si ukaže prinesiti kos mrzle pečenke in pol litra najboljšega vina. Vse to použije v kočiji. — Ubogi popotnik je bil nezadovoljen ter je godrnjal, da se bogatinom také dobro godí.

Bogati gospod je to zapazil ter mu reče: „Bi li ti ne hotel menjati z menoj?“ — „Zakaj li ne“, odgovori popotnik.

Gospod ukaže svojemu strežniku, da ga vzdigne iz kočije. Ali žalosten pogled! Njegovi nogi ste bili mrtvoudni ter ni mogel ne stati, ne hoditi, temveč strežnik ga je moral tako dolgo držati, da mu prinesó bérle, na katere se je opiral. — „Hočeš li menjati z menoj?“ vpraša zopet gospod ubozelega popotnika.

„Bog me varuj tega“, reče prestrašeni popotnik, „moji zdravi nogi ste mi ljubši nego vse vaše premoženje. Tudi rajši jem črn kruh in potujem peš, nego da bi me morali drugi voditi, kakor kacega otroka. Z Bogom, gospod!“

„Prav imaš“, reče bogatin. „Ako bi ti meni dal svoji zdravi nogi, dal bi ti jaz vse, kar imam.“

Glejte otroci, kako srečni ste, da imate zdrave noge. Kdor pa hoče vedno imeti zdrave noge, mora jih imeti tople ter jih skrbno varovati mokrote. (Konec prih.)

Učne slike iz zgodovine.

(Piše **Tone Brezovnik**.)

(Dalje.)

IV. G r k i.

1) *Grki v obče.*

Najslavnejše ljudstvo starega veka, Grki ali Heleni, so prebivali na južnem konci Balkanskega poluotoka na Grškem. Grška dežela je gorata, a na vse strani žuborijo bistri potoki in male rekice v ljubeznjive dolinice. Vedro in lepo, kot narava dežele in vedno modro nebo nad njo, je bilo tudi ljudstvo. Udano je bilo posebno pesništvu, godbi in drugim lepim umetnijam; pa tudi za resne, učene reči, globokega premišljevanje je bilo enako vneto. Njegova zapuščena dela so nam še zdaj v vzgled.

Grška se je delila v več malih državic (skoro kolikor mest, toliko državic). Največjo slavo so dosegla mesta: Atene, Sparta, Defi, Korint, Olimpija, Plateja, Teba i. dr. Vkljub temu, da je bilo na Grškem toliko državic, čutili so se Grki vendar vedno kot en vkupni národ. Ne le enak jezik, nego vezale so jih tudi enaka vera in národne igre.

Pó veri so bili Grki pogani. Najvišji bog jim je bil Dij (Juppiter), vladar neba in zemlje. Kot posebnost najdemo pri starih Grkih orakeljne (prorokovališča). Mislili so namreč, da bogovi po posebnih znamenjih in prikaznih ljudem prihodnost razodenejo.